

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inseratom po dogovoru

PONEDELJSKI

SLOVENCEV

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefona št. 2050 in 2996 - Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun, Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Zeneva, 16. oktobra. AA. 13. zasedanje skupščine DN je dejansko zaključeno. Za novega generalnega tajnika DN je bil izvoljen Francoz Avenol, Italija pa je dobila še eno mesto v tajništvu DN. Izvolitev obeh uradnikov je bila sprejeta od delegatov z zadoščenjem.

Volitve v francoski senat

Pariz, 16. okt. tg. Danes so bile v Franciji volitve v senat, ker je eni tretjini senatorjev potekla mandatna doba. Že pri prvi volitvi so bili zopet izvoljeni najodličnejši dosedanjí senatorji. Tako je Poincaré v departementu Meuse, takoj dobil absolutno večino in ker so se te volitve vršile za 9 let, je gotovo, da ostane do svojega 80. leta parlamentarec in s tem »ministrebela«. Tudi vojni minister Paul Boncour, ki je šele lani pri senatnih volitvah prišel v senat v ožjih volitvah, je ponovno dobil svoj mandat za 9 let. Tudi kmetijski minister Gardes je bil izvoljen pri prvi volitvi. Dalje sta zopet izvoljena senatni podpredsednik Rabier in bivši minister Besnard. Na novo pa je izvoljen znani nacionalistični veleindustrialec Francois de Wendel, ki je doslej pripadal poslanski zbornici, kjer je bil izvoljen šele letos, z majhno večino 100 glasov in je sedaj rajši prestopil za 9 let v senat. Od meščanske levice je prišel v senat bivši rezident v Maroku Lucier Saint. Pri dosedanjih rezultatih ni bilo veliko političnih izprememb, katere je pričakovati šele pri drugi in tretji volitvi, ki bosta tudi še danes. Od 109 mandatov je bilo pri prvi volitvi že oddanih 52 od katerih je dobila levica in desnica natanko polovico. Levica si je doslej priborila en nov mandat. Desnica je imela uspehe v vzhodni Franciji, posebno v Lotaringiji, levica pa na zapadu in jugu. Komunisti so prvič poskušali svojo srečo pri senatnih volitvah v severni Franciji in so postavili v nasprotju z volivnim zakonom, da demonstrirajo proti senatu, ki je proti ženski volivni pravici, na čelo svoje liste žensko, katera pa je dobila samo 10 glasov, dočim je bilo potrebnih za večino nad 1200 glasov. Ker se senatne volitve ne vršijo s splošnim glasovanjem, temveč po krajnih in mestnih odborih, je potekel dan popolnoma mirno.

Spopadi med hitlerjerci in komunisti

Essen, 16. okt. tg. V severnem delu Dortmundu je prišlo do hudih spopadov med narodnimi socialisti, ki so delili letake, in med komunisti. Letake so delili v okolici jeklarne Hösch, kjer bi se imela vršiti predstava v tamkajšnjem kinematografu. Že dolgo pred začetkom se je zbralo mnogo ljudi ter je kmalu prišlo do spopadov z narodnimi socialisti, tako da je morala nastopiti policija. Narodni socialisti trdijo, da os nasprotniki metali kamenje, radi česar so sami začeli napadati. Med pretepom se je tudi streljalo in je bil ubit en narodni socialist in ena ženska. Ker policija z gumijevkami ni mogla napraviti miru, je morala tudi ona streljati, ter je bilo enajst oseb deloma hudo, deloma lahko ranjenih. Tudi en stražnik je dobil strel v glavo.

Mussolini ob 10 letnici fašizma

Rim, 16. oktobra. AA. Pred palačo Venezia je danes zbralo 25.000 fašističnih funkcionarjev, da proslavijo desetletnico fašizma. Mussolini je pri tej priliki imel kratek govor. Bil je zmeren, poudarjal je krivavi značaj fašistične revolucije, ki je po njegovem mnenju zahtevala več žrtve, kakor naskok Bastille ali komunistična revolucija v Rusiji. Glede podobnih poizkusov v drugih državah je Mussolini izjavil, da treba ravnati razumno in s previdnostjo. Nočem biti ne duhovnik ne prorok, sem samo vaš vodja in sprejemam vsa odgovornost. Nato je Mussolini omenil bedo, ki vlada v nekih državah. Svoj govor je končal s pozivom mladini, naj se združi pod baklo fašizma, da bo mogla prevzeti naloge svojih prednikov in voditi dela bodočnosti.

Odbor za sanacijo valut

Zeneva, 16. okt. ž. V zvezi narodov je bil izvoljen finančni odbor, ki bo proučeval vprašanje ustanovitve skupnega fonda za sanacijo valut, kakor je bilo to sklenjeno na konferenci v Stresi. V odbor so bili izvoljeni predsednik švicarske narodne banke dr. Brachen, član uprave nemške državne banke dr. Müller, nizozemski profesor Bruins, za Francijo Dayras, za Poljsko Lunarski, za Bolgarsko Momčilov, za Jugoslavijo Protič in za Belgijo van Henden.

Ustoličenje dunajskega nadškofa

Dunaj, 16. oktobra. tg. V stolnici sv. Stefana so danes na najslavnejši način instalirali novega dunajskega nadškofa, bivšega ministra dr. Teodorja Innitzerja. Opravilo je vodil papeški nuncij nadškof Sibillia ob asistenci naslovne škofa dr. Kampratha, škofa dr. Seidla in številne druge duhovščine. V veliki loži so prisostvovali zvezni predsednik Miklas, zvezni kancler dr. Dollfuss, minister socialne politike dr. Resch, francoski poslanik grof Closel, mnogi drugi dostojanstveniki in rodbinski člani novega nadškofa.

Kongres jugoslov. zadrugarjev

Pod predsedstvom dr. A. Korošca se je vršil v Sarajevu občni zbor Glavne zadrugne zveze - O potrebi reorganizacije zadrugištva

Sarajevo, 16. okt. 1. Pred množičnimi zadrugarji iz cele kraljevine, ki so napolnili prostrano dvorano je danes ob 9 dopoldne otvoril kongres Glavne Zadrugne Zveze njen predsednik g. dr. Anton Korošec, ki je pozdravil uvodoma navzočega kraljevega zastopnika, zastopnika banske uprave, delegate prosvetnih in kulturnih sarajevskih društev ter vse ostale zadrugarje.

Takoj uvodoma je prečital generalni tajnik Zadrugne Zveze g. ing. Varga, veliko število pozdravnih brzojavk iz cele države in inozemstva. Iz inozemstva so pozdravile kongres sledeče zadrugne ustanove: Državna Zveza nemških kmečkih zadrug iz Berlina, katera pozdravlja kongres tudi v imenu mednarodne Zveze kmečkih zadrug v Berlinu. Mednarodni urad dela, oddelek za zadrugarstvo iz Zeneve, Centralna zadrugna Zveza nemških kmečkih zadrug iz Moravske in Šlezije iz Brna, Splošna zadrugna zveza za kmečko zadrugištvo v Avstriji z Dunaja, Mednarodna zadr. zveza iz Londona, Mednarod. odbor za medsebojne zadr. odnose iz Zeneve in razne druge zveze.

Iz poročila, ki ga je kongresu na glavni skupščini predložil upravni odbor, je razvidno, da se je tudi v preteklem letu bavila Glavna zadrugna zveza v prvi vrsti z vprašanjem novega modernega in enotnega zadr. zakona za celo državo. Ker je to vprašanje za naše zadrugištvo največjega pomena razpravlja uprav. odbor v svojem poročilu takoj uvodoma o njem ter izjavlja.

Po seji upravnega odbora GZZ, z dne 30. jan. 1931, na kateri je bila sprejeta resolucija, navedena v poročilu GZZ z leta 1930, katera je bila izročena merodajnim faktorjem, je nastopilo daljše zatišje. Verjetno je radi tega, ker je hotel tedanji kmetijski minister do podrobnosti proučiti ta precej komplicirani problem izenačenja in moderniziranja naše tako raznovrstne zadrugne zakonodaje ter je v to svrhu konzultiral zastopnike zadrugištva in ostale merodajne faktorje. To vprašanje se je znova pokrenilo z mrtve točke v mesecu juliju 1931, z imenovanjem komisije od strani tedanjega kmet. ministrstva dr. Šibenika, ki je imela nalogo, da odgovori na postavljena vprašanja.

Baza za delo te komisije bi moral biti načrt novega zadrugnega zakona, ki ga je izdelala GZZ ter izdelovati svoje mišljenje. Tedanji kmetijski minister je v začetku sprejel od GZZ predlagani zakonski osnutek s tem, da bi se imele vanj vnesti one spremembe, ki so bile označene v stavljenih vprašanjih. Minister dr. Šibenik je pred vsem stal na stališču, da se mora zakonski osnutek zadrugnega zakona skrajšati in da se morajo v njem ertati v prvi vrsti one odredbe, ki bi se mogle pokazati v gotovih pokrajinah naše države pod gotovimi okolnostmi za neokretne in neizvedljive. Dr. Šibenik je zahteval tudi ustanovitev prisilnih revizijskih središčnih zadrugnih ustanov, ki naj bi se oblikovale ustvarile za vsako banovino po eno, katera bi veljala kot banovinska revizijska centrala in kot matica za vse vrste zadrugištva v dotični banovini. Delovanje poslovnih zadrugnih zvez in poslovnih zadrugnih central bi bilo v ostalem na svojem teritoriju več ali manj svobodno, toda to ne bi veljalo v pogledu osnovanja zadrug, ker bi se le-te morale ustanavljati po vrsti poslov. Vsaka poslovna zadrugna zveza bi se morala baviti samo z določenimi posli (kredit, preskrba raznih potrebščin, predelava raznega blaga in dr.) ter bi se morale včlaniti v omenjeno banovinsko revizijsko zvezo. Banovinske revizijske zveze pa bi se morale včlaniti v GZZ.

Do sestanka komisije, ki jo je imenoval dr. Šibenik, ni prišlo in so dobili pozneje oni člani, ki so bili določeni od strani zadrugištva za delo v tej komisiji, od kmetijskega ministra nalog, izdelati v imenu GZZ elaborat kot odgovor na stav-

ljena ministrova vprašanja. Odbor šestorice, kakor se je ta odbor imenoval, je to nalogo točno izvršil, ponovno pretresal načrt zadrugnega zakona in že začrtal to, kar je bilo najbolj možno in dopustno. V vprašanju prisilnih banovinskih revizijskih zvez je odbor šestorice zavzel stališče, da bi njihova ustanovitev bila katastrofalna za nadaljni razvoj našega zadrugarstva, kateremu je treba vedno dati možnosti, da se tudi v bodoče svobodno razvija, kakor to zahteva notranja potreba sama.

Zato ej ta odbor predlagal, da se v osnutku zadrugnega zakona ne smejo vnesti naredbe o takih prisilnih organizacijah ter je pri tem osvojil stališče, da je treba prepustiti svobodnemu toku stvari, za katere vrste poslov se opredelijo posamezne zadrugne zveze. Vse zadrugne zveze naj se oprimejo onih poslov, ki so teritorialnim praktičnim potrebam najbolj nujni.

Ta elaborat je bil poslan na mišljenje tudi vsem zadrugnim zvezam, članicam GZZ. Ko so ga te zveze pregledale je plenum upravnega odbora GZZ na svoji seji z dne 15. decembra 1931 znova razpravljalo o tem načrtu. Sprejel je ob tej priliki nekatere pripombe, ki so jih stavili v osnutek zadrugnega zakona posamezne članice in je v celoti osvojil stališče odbora šestorice. Obveljalo je mišljenje, da je treba v enotnem zadrugnem zakonu spoštovati osnovna načela pravega zadrugištva, to je načelo popolne samouprave in svobodne opredelitve poslov.

Tako je minilo leto 1931 in naše zadrugištvo ni dobilo tako potrebnega enotnega in modernega zadrugnega zakona.

Zelo važen dogodek, tako za naše kmetijstvo, kakor tudi za naše zadrugištvo je bil zakon dne 27. junija 1931, o izvozu in uvozu pšenice, rži in pšenične moke, s katerim je bil pri nas uveden monopol za izvoz in uvoz pšenice. O tem zakonu so razpravljale komisije v trgovskem ministrstvu sredaj leta 1931, ki jih je sklical tedanji trg. minister dr. Kumanudi. Zastopniki zadrugištva so sedaj izdelali poročila, katerih pa vlada ni sprejela in objavila zakon o žitnem režimu. Zadrugištvo je kljub temu nudilo žitnemu režimu svojo podporo.

GZZ je dalje tudi to leto posvetila vso svojo pozornost vprašanju, ki posebno v današnjih dneh velikega pomena za kmeta in ki se vleče že od leta 1930 sem, to je vprašanju kmetijskih zbornic. Tudi ta zakonski predlog se je obravnaval na konferenci, ki jo je sklical kmet. minister.

GZZ je zastopala stališče, da je treba dati vsem kmetom možnost, da sami izvolijo svoje zastopnike v kmetijske odbore. To naj bi ise vršilo na podlagi neposrednih proporcionalnih in tajnih volitev. Tudi to vprašanje, ki je tako važno za našega kmeta je ostalo še nerešeno.

Kar tiče trg. zakona je stala GZZ v tozadevnih pogajanjih na stališču, da zadrugne ne spadajo pod trgovski zakon, temveč pod zadrugni zakon. Eden najvažnejših panog zadrugištva, zavarovalne zadruge se je v letu 1931 precej spremenila. Skoraj vse zavarovalne zadruge so se izenačile z zavarovalnimi družbami. Tudi ta zadeva še ni rešena.

V preteklem letu so tudi mnogo razpravljali o ustanovitvi vrhovne zadruge za skupno zalaganje z vsemi potrebščinami, dalje o ustanovitvi zadruge za prodajo in izvoz pšenice in dr. V kolikor te stvari še niso rešene bodo v najkrajšem času.

Po tem naštevaju poročilo inozemske zadrugne zveze s katerimi je v poslovnih stikih ter povdarja, da bo tudi letos izdala svoj znani statistični zbornik.

Od presežka dohodkov in izdatkov v znesku 101.846.85 Din predlaga upravni odbor 62.888.58 Din v rezervni fond, 2.509.30 Din pa v pokojninski fond.

Nato so sledili razni referati o katerih pa bomo poročali v jutrišnjem Slovencev.

Papen postaja zgovoren

Naivni računi: za tuje blago kontingent, nemškemu pa naj se odprejo carinske meje

Berlin, 16. oktobra. AA. Državni kancler Papen je davi govoril pred westfalskimi kmeti v Paderbornu. Uvodoma je Papen pojasnil, da je za konservativna načela v politiki. Biti konservativne je toliko, kakor verovati v božje in večne zakone, ki vodijo svet in človeško življenje in ki človeško življenje vključujejo v krvo povezanost posameznika z rodbinskimi tradicijami, zemljo in narodom.

Papen je nato branil gospodarsko in socialno politiko svoje vlade. Ne poklanjamo darov podjetnikom, marveč hočemo dati dela delavstvu. Pri izvajanju kontingentne politike smo naleteli v inozemstvu na težkoče. Te spore bomo uredili, ko bo inozemstvo uvidelo, da so ti kontingenti namenjeni rešitvi nemškega kmetijstva.

Zanimive so bile sledeče izjave državnega kanclerja o nemških dolgovih inozemstvu. Pri pogajanjih na svetovni gospodarski konferenci bomo skušali, je dejal Papen, prepričati svoje upnike, da dolžnik ne more plačati svojih dolgov drugače kakor z blagom. Le na tej podlagi lahko računajo upniki, da jim bomo vrnili njihova posojila. Odpreti bomo morali zato svoje meje našim proizvedom.

O zunanje političnih vprašanjih je izjavil Papen tole: Evropa se nikoli ne bo mogla pomiriti, če Nemčija ne bo življala istih pravic, kakor drugi narodi. Nemčiji ni do tega, da se oboroži, marveč da se vsa Evropa in ves svet razoroži. To bomo dosegli le z najmočnejšo nacionalno koncentracijo Nemčije. Glede na poročila o svojem govoru v Monakovem je Papen izjavil, naj bi inozemski novinarji vedeli, da obstoja poleg nemških planin tudi nemški Memel.

Papen je nato opravičil razpust parlamenta s tem, da je hotel skrajšati notranjo bolezen Nemčije. Papen je ostro napadel marksizem in

končal svoj govor z izjavo, da mora sedanja prehodna doba roditi vero v nemški narod, vero v nemško pravico. Vse naše sile, vse naše misli in vsa naša dejanja naj sodelujejo s Hindenburgem za novo Nemčijo.

Löbe proti Papenu

Berlin, 16. oktobra. tg. Bivši predsednik drž. zbora Löbe je v »Vorwärts« objavil odprto pismo na Hindenburga, v katerem se posebno pritožuje radi monakovskega govora državnega kanclerja von Papena o ustavnih spremembah. Löbe vprašuje: »Ali je res izdan nalog gospoda državnega predsednika, da se na tak način prikradajo in razbije pravica naroda v Nemčiji?« Potem spominja Löbe Hindenburga na njegov odgovor dne 11. maja 1925, ko je po prisegi izjavil na Löbejev nagovor: »Državni zbor in državni predsednik spadata skupaj, ker sta izšla oba neposredno iz volje nemškega naroda. Samo iz tega skupnega temelja izvajata svojo oblast. Oba skupaj šele tvorita utelešenje narodne suverenosti, ki je temelj našega skupnega današnjega ustavnega življenja. To je globoki smisel ustave, na katero sem pravkar prisegel svojo možko besedo.« Löbe pravi nato, da napoveduje sedaj državni kancler oropanje pravic državnega zbora, ker hoče imeti avtoritarno, t. j. vlado, neodvisno od ljudskega zastopstva, torej ravno nasprotno, kar je Hindenburg v svojem govoru označil kot globoki smisel ustave. Tudi napovedani načrt ustanovitve prve zbornice povzroča skrb in bojazn v Nemčiji.

Krvavi izgredi na Dunaju

Dunaj, 16. oktobra. tg. V XI. okraju so narodni socialisti priredili v simmerinški pivovarni velik shod s prevodom po mestu. Ko so korakali mimo tamkajšnje socialnodemokratske okrajne do-

Zborovanje koroških Slovencev

Celje, 16. okt.

V lepem in prijaznem Celju so se včeraj in danes zbrali koroški rojaki iz vseh delov slovenske domovine, da prisostvujejo 4. občnemu zboru Kluba koroških Slovencev, da obujajo stare spomine, da čujejo, kaj se godi z našo lepo, zasluženo koroško zemljo in da delajo načrte za bodočnost. Že snoči, ko je bil v hotelu Evropa tradicionalni koroški večer, so se zbrali toliko koroških rojakov in prijateljev, da je bila dvorana nabito polna. Koroški večer je otvoril predsednik kluba g. dr. Fellacher in počastil vladnega svetnika Emila Lileka ter mu izročil diplomsko častno članstvo. V svojem govoru je predsednik naglasil, da je postal vladni svetnik g. Lilek častni član Kluba koroških Slovencev radi svojih zaslug, ker je v zgodovinskih knjigah dokazal našo upravičenost do Koroške zemlje. Nato je predsednik govoril o diplomatskih spletkah, ki so dovedle do plebiscita, katerega žrtev je postala zibelka slovenske samostojnosti lepa Koroška. Omenil je tudi evropsko sramoto utrakvističnih šol na Koroškem in povdarjal, kako se vse drugače godi nemški manjšini v Jugoslaviji. Nato se je vladni svetnik g. Lilek za izkazano čast zahvalil. Gdč. Primožičeva je deklarirala, oblečena v žiljski narodni noši, lepo pesem zloženo na čast častnemu članu. Govoril je še v življem tonu župnik dr. Arneje, ki je posebno povdarjal, da se nam za Koroško ni treba bati, dokler bodo trdno stale slovenske matere in dekleta. — Razvil se je nato lep družaben večer, ki so ga napolnile koroške narodne pesmi. Prepevali s pevskimi odseki Kluba koroških Slovencev, Celjsko pevsko društvo in Pevsko društvo Oljka. Igralo pa je Celjsko godbeno društvo.

Danes jutraj ob 8 je daroval sv. mašo v opatijski cerkvi za umrle koroške junake, ki so padli za svojo domovino, župnik dr. A. Arneje, ki je imel tudi lep govor.

Od pol desetih je nato predsednik dr. Fellacher otvoril v salonu hotela Evropa 4. redni občni zbor Kluba koroških Slovencev. Občnega zbora se je udeležilo okoli 200 članov, ki so kljub slabemu vremenu prišli iz vseh delov Slovenije. Predsednik je po otvoritvi pozdravil zastopnike različnih društev in oblasti, posebno pa zastopnika »Slovencev«, katerega je naprosil, naj sporoči uredništvu dnevnika »Slovenec«, posebno pa še »Ponedeljskemu Slovencev«, ki prinaša točna in lepa poročila o Koroški, toplo zahvalo.

Občni zbor je sprejel potem več pismenih in brzojavnih pozdravov. Pozdravna brzojavka je bila poslana N.J. Vel. kralju, Ljubljanskemu škofu dr. Rožmanu, generalu Maistru in banu dr. Marušiču.

O podrobnem poročilu o sedanjih političnih in gospodarskih situaciji koroške narodne manjšine je sledilo poročilo posameznih odborov osrednjega odbora in zastopnikov podoborov v Mariboru, Celju, Jesenicah in Prevaljah. Predsednik je posebno ožigosal v svojem poročilu nesramno postopanje nemške večine v vprašanju manjšinskega šolstva. Nemci ne upoštevajo niti najprimitivnejših pravic, ki so si jih koroški Slovenci priborili v trdem boju že pred vojno. Slovenščina je pregnana iz vseh šol. Ta sramota, s katero zastrupljajo nedolžne slovenske duše, vpije do neba.

Tajnik je opozarjal na potrebo vsrjajega dela, posebno se je treba z vne mo lotiti propagande. Poročal je nadalje o organizacijskem delu, ki je bilo v preteklem letu kronano z ustanovitvijo novih podoborov na Jesenicah in Prevaljah. V načrtu je še ustanovitev novih podoborov na Jesenicah in Prevaljah. V načrtu je še ustanovitev novih podoborov v Zagrebu, Beogradu in na Jezerskem. Posebno je tajnik še naglasil, da združuje organizacija v sebi koroške rojake brez razlike političnega prepričanja. Obračal je pozornost na usodo manjšinskega vprašanja, šolskega vprašanja, posebno pa na propagando. Po poročilu blaginjava in ustalih odborov je bila izrečena celokupnemu odboru zahvala za uspešno delovanje v preteklem letu s pozivom, naj tudi novi odbor nadaljuje v začetnem pravcu, da bodo bratje onstran Karavank videli, da niso osamljeni v borbi za elementarne človeške pravice. Sledile so volitve odbora in so bili z vzklikom izvoljeni večinoma vsi dosedajni odborniki s predsednikom dr. Fellacherjem na čelu.

Pri slučajnostih so bili z navdušenjem sprejeti predlogi častnega člana vladnega svetnika Lileka, ki je dal nasvete za širokopolezno propagando. Pripomnil je tudi, da bo kakor do sedaj z veseljem podpiral vsestransko lepe težnje Kluba koroških Slovencev. Pri tej priliki se je tudi povdarilo, da se je število članstva sicer podvojilo, vendar še ni doseglo tiste višine, ki bi ga moralo z ozirom na velik pomen organizacije.

Ob 12.40 je predsednik zaključil lepo uspelo zborovanje. Nato so se vsi člani slikali na terasi hotela Evropa, nakar je bilo v salonu skupno kosilo. Popoldne so zborovalci napravili kratek izlet do restavracije Stegu. Zvečer pa so se odpeljali v vlaki in avtobusi na vse strani. Vsi, ki so bili navzoči na tem zborovanju, so odnesli iz Celja najlepše spomine in trden sklep, da se prihodnje leto zopet udeležijo te lepe prireditve.

Titulescu proti Voevodi

Bukarešta, 16. okt. AA. V Sinaji se nadaljujejo pogajanja za ureditev spora med Vajdo in Titulescom. Predsednik romunske vlade vztraja pri svoji zunanji politiki in zahteva pakt med Romunijo in Sovjetsko Rusijo. Titulescu pa stavlja temu razne pogoje. Danes je krožila vest, da se bo Titulescu vrnil v London na svoje poslaniško mesto. Vesti o ostavki vlade pa so popolnoma brez osnove.

Bukarešta, 16. okt. AA. Danes so v Sinaji proslavili 14letnico romunskega kralja Karola. Jutri bo romunski kralj osebno posredoval v sporu med Vajdo in Titulescom.

ma, so oddali nanje socialni demokrati več sto strel in ubili enega stražnika in dva narodna socialisti, ranili pa 20 narodnih socialistov in 7 stražnikov. Policija je poslala močna ojačenja, na kar so vdrl v socialistični dom in prišli 55 uniformiranih socialnodemokratskih Schutzbündlerjev. Po preiskavi so našli 67 pušk, 8 polnih trakov za strojne puške, 14 samokresov, mnogo municije, lopat, sekirice, gumijevk in boksarjev. Razburjenje je radi tega zelo veliko in sta obe stranki izdali posebne izjave, v katerih drugo drugo dolžijo krivde.

Železničar : Svoboda 3 : 2 (1 : 1)

Ljubljana, 16. oktobra

Ob zelo majhnem številu gledalcev se je večeraj nadaljevalo jesensko nogometno prvenstvo na ilirijanskem igrišču, kjer sta se spoprijela enakovredna nasprotnika, t. j. mariborski Železničar in ljubljanska Svoboda. Hladno in deževno jesensko vreme je privlačilo le najožje klubove pristane, ki so prav gotovo prišli na svoj račun, vsaj kar se igre tiče. Zelo razmočen teren je precej oviral igralce, ki so nam kljub temu podali eno najlepših iger v tej sezoni. Ves čas se je igralo v ostrem tempu, ki so ga običajno diktirali gostje. Sodnik g. Deržaj je s svojim nastopom največ pripomogel k temu, da so se igralci vsaj kolikor toliko držali v mejah sportne fairnese. Ni bilo ravno brez fauliranja — domači so v tem pogledu več grešili kakor Železničarji — vendar je sodnik vse take ekscese že v kavi zadušil. V splošnem smo bili pa z igro zadovoljni in le želimo, da bi se tudi v bodoče dirigiralo k tekam, kjer je pričakovati medsebojnega obračunavanja med igralci, take sodnike. Le na ta način bo dosegel nogomet ono višino, ki jo potrebuje. Rezultat tekme odgovarja poteku igre.

Ob pol 4 se pojavita moštvi v tah-le postavah: **SK Železničar (Maribor):** Bischof, Bačnik, Wagner, Ronjak, Frangeš, Glavič, Konrad, Golinar, Eferl, Pavlin, Pezdikec.

SK Svoboda: Naumović, Habicht, Potekal, Starman, Bonceli, Bogme, Slamberger, Janežič, Rudi, Lave, Brvar.

Mariborski Železničarji so simpatično moštvo, ki igra smiselni, kombinacijski nogomet. Celo moštvo je povezana enajstorica, katere igralci so na enaki višini; izjemo dela le vratar, ki je bil precej nesiguren in vobče ni dosegel svojih tovarišev na polju. Obramba je dobro držala nasprotni napad, dasiravno ni bila vselej na mestu. Krilaska vrsta je bila prav dobra. Povsod je pomagala, kjer je bila pomoč potrebna, bodisi oziroma obrambi, ali napadu. Zato je imel napad, ki ni zaostajal za ozadjem, precej olajšano stališče. Forsirali so v enaki meri krili kakor notranji trio, pred golom so pa bili vsi uporabni. To enajstorico bomo še večkrat videli na prvenstvenih tekmah in če opusti še fauliranje, prav radi.

Svoboda ne dosegla povsem svojega nasprotnika, zelo je pa nevarna, kadar se ji posreči predor. Zaostajala je za Železničarji predvsem v kombinaciji. Brez dvoma je bil najboljši moštvo nje enajstorice vratar Neuman, ki je — ne glede na to, da je imel precejšnjo porcijo sreče — rešaval neverjetne stvari. Njegova zasluga je, da ni odnesel Maribor večje zmage, četudi gre zadnji gol na njegov račun. Ožja obramba ni mogla vedno držati nasprotnega napada in je napravila precej pogreškov. Krilci niso dosegali svojih drugov na nasprotni strani in so bili bolj defenzivni. Tudi napad ni bil na mestu, ker je le preveč računal na posamezne predore, a veliko premalo paznje položal na kombinacijsko igro. Slaba točka tega napadalnega kvinteta je bilo zlasti levo krilo. Moštvo se to pot ni toliko posluževalo nedovoljenih dvobojev, ki smo jih večkrat pri njem videli. Ko ho bi to opustili, bo imel več od igre i on i gledalci.

V pričetku igre pritiskajo domači ter izsilijo že v drugi minuti kot, ki pa ostane neizbrbljen. Kakor hitro so se znašli Železničarji, pa kar precej oblegajo nasprotna vrata, da ima domača obramba čez glavo posla. Kljub temu ne izrabijo lepe prilike ter pošlje levo krilo žogo v avt. V 14. minuti je mariborski vratar zapustil svoje mesto, Janežič pa pošlje žogo v mrežo ter postavi 1:0 za Svobodo. V 19. minuti izenači Pezdikec s krasno, a neubranljivo bombo. Tempo postaja ostrejši, Železničarji se radi slabe obrambe domačinov ne premaknejo od njihovih vrat. Jedva se posreči Svobodi prodreti pred mariborska vrata, že zastrelja Lave lepo pozicijo. V 27. minuti Svoboda zopet ni izrabila kornerja. Kmalu nato nevarna situacija pred mariborskim golom, ki jo reši prvi vratar, drugar pa pošlje Svoboda žogo preko gola. Se par nevarnih situacij pred golom gostov, nakar se prenese težišče bojev pred vrata domačinov, ki jih rešuje izvrstni vratar. V 38. minuti ustrela Svoboda drugi gol, ki ga za sodnik — čisto pravilno — radi offsidea, ne prizna. Svoboda je imela še nekaj sigurnih šans, ki jih pa mariborska obramba razbije.

V drugem polčasu je tempo isti. Že takoj v začetku kot proti gostom, ki ga pa domači ne izrabijo, isto se zgodi s kornerjem v 13. minuti. Lave zastrelja krasno šanso, ko je železničarjev golman ležal na tleh. Mato pa Mariborčani precej časa oblegajo vrata domačinov. V 27. minuti kot proti Železničarju, ki ostane neizbrbljen, istotako se zgodi s kornerjem v 28. minuti proti Svobodi, ki ga tudi gostje znali izrabiti. V 30. minuti zopet kot proti Železničarju, kmalu nato pa strelja Golinar v prazen gol domačin ter postavi 2:1 za goste. Par nevarnih situacij pred golom domačin reši vratar, v 35. minuti pa izenači Slamberger, ki je ušel po krivdi ožje obrambe nasprotnikov. Proti koncu oboji pritiskajo, v 42. minuti pa ustrela Pavlin gol ter postavi končno 3:2 za svoje barve. Ta gol gre na rovaš domačega vratarja, ker je žogo, ki jo je imel že v rokah, izpuštil. Prav na koncu je diktiran še en korner, a vsled odžvižga ni bil streljan.

Sodnik g. Deržaj je sodil zelo objektivno ter je imel igro ves čas v rokah. S svojimi pravičnimi in energičnimi ukrepi je ostro igro že v začetku zatrl.

Sparta : Disk 3 : 1 (3 : 1)

Kot predtekmo sta igrala prvenstveno tekmo domačanski Disk in ljubljanska Sparta. Zaslužno je zmagala Sparta, kajti Disk, ki igra tipičen požeželski nogomet, se bo moral seznaniti še z goltovimi osnovnimi pravili, predno bo mogel konkurirati mestnim drugovrstnim klubom.

Sodil je g. Zupan.

Atena : Ilirija 7 : 3 (4 : 1)

Hazenski družini ljubljanske Atene in Ilirije sta se srečali večeraj dopoldne ob 11 na ilirijanskem igrišču v prvenstveni tekmi. Neugodno vreme in zelo razmočena tla so precej ovirali igro, ki je bila kljub temu zelo zanimiva. Zmaga Atene je bila popolnoma zaslužena, kajti vse igralke so nadkriljevale svoje nasprotnice. Ugajala je obramba Atene, zlasti vratarica, ki je zelo dobro branila nizke zoge z nogo. Omeniti bi bilo tudi srednjonapadalno gde. Elzo, ki je dobro vodila svoj napad. Cel napad je pošiljal prav dobro — običajno precej visoke strele v nasprotni gol — kakor bi se hotel okoristiti majhne postavne ilirijanske vratarice.

Ilirijanska družina je manj ugajala. Zlasti desna napadalna ni bila na mestu. Tudi vratarica bi lahko ubranila kak gol, četudi gre precejšen del teh na račun njenih tovarišic v prednjih vrstah.

Sodil je g. Zupan. Publike zelo malo, če tudi je bil vstop prost, kar o je pripisovati izredno slabemu vremenu.

Rapid : Ilirija 3 : 2 (2 : 0)

Maribor, dne 16. oktobra

Na igrišču Maribora je bila danes prvenstvena tekma med Ilirijo in Rapidom, ki je končala z nepričakovano senzacijo. Upeštevajoč nedeljski rezultat SSK Maribora v Ljubljani, o katerem se je govorilo, da ni bil povsem regularen, je pač malo pričakoval, da bo spravljal Rapid obe točki pod streho in to še na ta način, ki ne dopušča nikakih govorov o upravičenosti zmage.

Ilirija je nastopila v naslednji postavi: Malič, Jančič, Berglez, Unterreiter, Varčič, Belak, Bertič, Vlačič, Doberlet, Zlatnik, Pfeifer. — Rapid: Herman, Barlovič, Flack, Seiter, Rötter, Golinar, Heller, Baumel, Prindič, Harbinka, Pišof.

Belo-zeleni niso več to, kar so bili pred leti. Vsekakor so boljši, kakor v liginem tekmovalju. Najzanesljivejšo oporo ima moštvo še vedno v obrambi. Srednja vrsta se giblje malo nad povprečnost in bi tudi pridnost Unterreitera prišla učinkovitejšo do izraza, če bi bil v napadu vsaj eden nadpovprečnega znanja. Napad pa predstavlja najslabšo formacijo, ki tudi najrelejšje situacije klaverno zastrelja. Z nevarnimi streli se je odlikoval edino Vlačič, to pa tudi le v prvi polovici igre, dočim je v drugi vidno opesal. Doberlet in Pfeifer sta sicer debaterja večjega sloga in v besednem objasnjevanju obojestransko zagrešenih napak nedosegljiva, to pa je tudi vse. Bertič je bil le malo zaposlen. Težišče Rapidove igre je bila obramba. Herman v голу in Barlovič sta v glavnem pripomogla k zmagi. V krilski vrsti sta igrala le stranska krilca, Rötter ne spada v sredino. Napad Rapida ni ravno prekašal napadalcev Ilirije, toda njega zadene upravičen očitke, da je prav začetniško zastreljal zrele pozicije. V polju so prevladovali Ilirijani, pred vrati pa je bil Rapid odločnejši. Sicer pa je bila igra odprta in do konca rezultat negotov. Kot rečeno, je zmaga Rapida upravičena. Sodil je dr. Planinšek mirno in prev-

darno, tako da je tekma po njegovi zaslugi potekla povsem v redu.

V predtekmi so tudi mladi Ilirijani odšli poraženi z igrišča. V drugi finalni tekmi za pokal SK Ilirije so jih naraščajniki SSK Maribora v nadmočni igri porazili z rezultatom 3:2 (1:2), kar pa radi prejšnje tekme 7:3 za Ilirijo ne zadostuje, da obdržijo pokal, ki so si ga lani priborili.

SSK Maribor : Čakovački SK 4 : 3 (3 : 3). V Čakovcu sta se srečala v prvenstveni tekmi SSK Maribor in Čakovački SK. Rezultat je bilo težko predvidevati, ker je Čakovec na domačih teh že proti Iliriji dokazal, da je vsega upoštevani vreden nasprotnik. Prvi polčas je končal neodločeno. Obisk je bil zelo slab. Sodil je g. Nemec, ki pa ni mogel preprečiti surove igre in je prišlo do nepotrebnih incidentov.

SK Svoboda (Maribor) : SK Mura (Muskasobota) 9 : 1 (3 : 1). Dopoldne je bila na Mariborovem igrišču prvenstvena tekma za drugi razred in je Svoboda zaslužno zmagala. Sodil je g. Desnaver.

GOZDNI TEK V CELJU

Celje, dne 16. oktobra.

Danes popoldne je tukajšnji smučarski klub izvedel gozdni tek, na katerem so nastopili tekači vseh tukajšnjih klubov in trije SK Maratona iz Maribora. Proga je bila dolga 4 km in zelo težavna in naporna. Prvi je prišel na cilj Grmovšek (Maraton) v času 15.22, 2. Strucelj 15.38, 3. Goršek (SK Celje) 16.02. Od moštev se je plasiral na prvo mesto Maraton, na drugem je Olimp, na tretjem SmK Celje, na četrtem ASK Celje.

Dunaj, 16. okt. tg. WSK : Libertas 4:3 (2:2). Wacker : Admira 3:2 (2:0). Rapid : WAC 3:1 (0:1). FAC : Hakoah 3:2 (2:1). Austrija : Vienna 1:0 (1:0).

JUGOSLOVANSKE ZMAGE V ATENAH

Atene, 16. okt. AA. Na teniškem turnirju balkanskih držav v Atenah so zmagali jugoslovanski igralci in igralke Gostiša, Würth, Kokuljevič in Schäffer. Na turnirju so sodelovali grški, turški, jugoslovanski in romunski igralci.

Mariborska nedelja

Trboveljski slavčki zopet v Mariboru - Snežni možanci na Pohorju in Kozjaku - Meljski hrib se vdira - Vlomilci in tatovi na delu

Maribor, 16. okt.

»Trboveljski slavčki«, mali pevec iz temnih Trbovelj, so bili dogodek današnje nedelje. Tako obiskanega koncerta v Mariboru še nismo videli, kot je bil današnji. Že ob prihodu v Maribor so bili mali pevec in njihov pevovodja g. Suligoi deležni največje pozornosti. Došli so iz Ptuj, kjer so imeli snovi uspeh koncertni nastop. Mariborski koncert je bil dočel na 11 dopoldne, pa se je moral pričeti s skoraj polurno zakasnitvijo, ker je obilnost kljub nabiti dvorani še neprestano navajevalo na blaginjo, da je naposled zmanjkalo i vstopnic i zadnjega kotička, kamor bi se dalo v dvoran i siliti. Pa tudi tako prestrega in navdušenega občinstva mariborski koncerti sicer ne poznajo. Poleg najodličnejših predstavnikov oblasti in družbe pa do preprostejšega delavca so bili zastopani vsi sloji, zlasti pa je bilo mladine, da je dvorana kar valovila. Pa ni privedla obiskovalcev samo plemenita vrneta, da s vstopnino doprinesejo nekaj za olajšanje silne bede v rudarskih revirjih, mali pevec uživa v Mariboru od svojega zadnjega nastopa vsestransko priznanje in njihovi koncerti bodo gotovo vedno dobro obiskani. Tudi danes se je pevski zbor trboveljske dece uveljavil s svojo naravnost čudovito disciplino in tehnično izvežbanostjo, pa tudi s srebrnimi glasovi, ki so zveneli tako ubrano in dovršeno, da je po vsaki pesmi dvorano pretreslo viharo navdušenje. Mali pevec so bili v Mariboru gosti mestne občine in dobrodelnih društev. Po koncertu in kosilu so si ogledovali mesto, zvečer pa so zopet odpotovali nazaj v svoje Trbovelje, veseli in srečni, da so zamogli s svojim petjem pomagati svojcem, ki trpe v bedi in revščini.

Pol Maribora se je odpravljalo današnjo nedeljo na trgatve, ki se je pričela po okoliških vinogradih, pa jim je trgatveno veselje prekrizalo muhasto vreme. Po solnčni in topli soboti se je znašla nedelja v dežju in mrzlih vetrovih, ki so čisto zimsko zaveli s pohorskih vrhov. Temena Pohorja in sosednjega Kozjaka pa so bila zavita precej globoko v dolino v belo snežno odejo. Tekom dneva se je sicer bela preproga zopet umaknila proti vrhu, toda

teme je obdržalo belo kapo kot resen opomin, da bo kmalu kraj lepe jeseni.

Deževje je zopet vzdrnilo nemirni Meljski hrib ter se je že večer pričel rušiti. S strmine se je navajalo na žepetersko cesto toliko gruča in kamenja, da je moral jutranji avtobus, ki vozi iz Maribora v St. Peter, obstati pred oviro ter se vrniti nazaj. Še komaj da so pešci preplezali kupe, ki so zapirali cesto čisto do Drave. Jutri bo potrebna zopet cela kolona delavcev, da očistijo cesto do prihodnjega vpora. Vdiranje hriba je povzročilo okrajni cestni upravi že sila stroškov, kljub vsemu tuhtanju pa mu ne morejo priti v okom. Tvorbi pa tudi stalno življensko nevarnost, dasi dosedaj radi previdnosti ljudi še ni prišlo do večje nesreče.

Polietjske buke so nudile enkrat pravo preseenečenje. Niti ene aretacije ne beležijo v noči od sobote na nedeljo, ko jih je drugače po navadi na ducate. Sicer se pa v Ključavničarski 8. ravno ne morejo pritoževati nad pomanjkanjem najemnikov temnih celic. Ni manj kot 82 oseb imajo zaprtih. Med poročili pa je zabeležen vjem na Tržaški cesti. Neznanci so se dobro oskrbeli za zimo z čebutji na račun čevljarja Doksa. Vlomili so v deževni noči, ko ni bilo nikogar na cesti, v njegovo delavnico ter mu odnesli 14 parov novih čevljev. Poleg tega vloma so zabeležene še tatvine dežnika, sadja, denarnice in kolesa ter nekaj običajnih pretepotov in razgrajanj.

Huda nezgoda se je pripetila v Kamnici. Na trgatvi je streljal Karl Kranjc s staro lovsko puško, ki se nabija sprejda. Ko je zopet polnil cev, se je orožje sprožilo in Kranjcu je raztrgalo levo roko v zapetju. Spravili so ga v bolnišnico. Na Kralja Petra trgu pa je zadela nezgoda 56 letnega železničarja Martina Pliberška. Zdrsnil je na splozmem tlaku ter si pri padcu zlomil nogo. Tudi njega je rešilni oddelček prepeljal v bolnišnico. — Do karambola, ki se je iztekla še dokaj srečno, je prišlo na vogalu Aleksandrove in Cafove ulice. Tovorni avto, ki je privozil iz St. Lenarta, je zavil z Aleksandrove v Cafovo; skušal se je izogniti neki ženski, pa je zavozil v traktor ter si precej poškodoval blatnike in prednji del motorja.

Kongres hrščansko socialističnih rudarjev v Laškem

Laško, 16. okt.

Danes je bil v nabito polni dvorani hotela Henke, II. kongres Krščansko socialističnih rudarjev. Pred kongresom je bila skupna vs. maša, ki jo je daroval tov. Vodšek iz Zagorja. Med vs. mašo je imel tudi pridigo, v kateri je poudarjal, da se bo nova družba prerodila le v znamenju križa. Kongres je bil kljub slabemu vremenu dobro obiskan. Navzočih je bilo okrog 400 samih zavednih in trdnih delavcev rudarjev.

Kongres je otvoril tov. Lešnik, ki je pozdravil vse rudarje in zastopnike drugih strok skupin ter delavskih organizacij. Vsi so izrazili željo, naj bi drugi rudarski kongres prinesel novega življenja v vrste rudarjev. Potem je kot prvi poročal tov. Lešnik iz Hude jame, ki je omenjal, da poteka letos 10 letnica obstoja rudarske skupine v Hudi jami. Poročali so še tov. Pitako, o rudarski mladinski organizaciji in tov. Rozman, o socialnem zavarovanju rudarjev. Po poročilih je bila živahna razprava. Sprejeta je bila resolucija o potrebah, zahtevah rudarskega delavstva, ki jo bodo poslali na merodajna mesta. Kongres je končal v najlepši disciplini in je pokazal, da rudarsko delavstvo še ni izgubilo upanja na zmago svoje pravice.

Blagoslovitev nove porodnišnice v Celju

Celje, 16. okt.

Danes ob 9 dopoldne so se zbrali pred novo porodnišnico v Celju, o kateri je obširno poročal večerajšnji »Slovenec«, zastopniki raznih korporacij, da prisostvujejo otvoritvi poslopja. Navzoči so bili med drugimi minister za soc. politiko in narodno zdravje, ban in podban in drugi zastopniki oblastev. Najprej je pred poslopjem pozdravil navzoče primarij dr. Rajšp, ki je podal tudi kratek historijat porodnišnice. Po raznih govorih je celjski opat g. Jurak blagoslovil novo zgradbo.

Dunajska vremenska napoved: Menjaje oblačno, nekoliko hladnejše vreme.

Ostanile ženske!

V odgovor na naš spisek »Ostanile ženske!« nam je Zveza akademsko izobraženih žen v Ljubljani poslala res krepak protest, katerega oblika ni kar nič ovajala, da prihaja izpod nežnih prstov. Objavili ga nismo, ker načelno odgovarjamo le na resne in slovesne našega lista odgovorne postavljene popravke, ne pa nekakšna zafrkovanja od zgoraj navzdol. No, nekako po štirinajstih dneh se je prvi del tega protesta prikazal v socialistični »Delavski Politiki« pod kričeim naslovom »Boj proti ženi!« — Gonja katoliškega tiska proti zaposlitvi žene v meških poklicih, oT pomeni, da je Zveza akademsko izobraženih žen zama prosičala za kotiček prostora v drugih ljubljanskih dnevnikih; celo »Delavski Politiki« se ni zdelo vredno, da bi članek prinesla naenkrat, temveč, ga je neusmiljeno razkosala na dvoje. Na vsak način slabo spridevalo za temeljiti in globoki članek.

Kaj pravijo akademsko izobražene gospe, bolj točno, Zveza akademsko izobraženih žen? Prepričani smo namreč, da članka niti zdaleč ne odobravajo akademsko izobražene gospe.

Kaj pravijo akademsko izobražene gospe, bolj točno, Zveza akademsko izobraženih žen? Prepričani smo namreč, da članka niti zdaleč ne odobravajo izobražene gospe. Akademsko izobražene gospe zatrjujejo, »da so po naravi in po rojstvu ženske in da ne morejo prenehati biti ženske, kakorkoli se že razvijajo in kakorkoli živijo.« Pišeče v »Ponedeljskem Slovincu« ozke razlage »ženskosti« ne morejo sprejeti. Njegova trditev, da je krščanstvo osvobodilo žensko jarma suženjstva in jo dvignilo v zakonno in enakovredno stopnjo z možem, ne drži; res je krščanstvo proglasilo enakost vseh ljudi pred Bogom, vendar dejanskega položaja žene ni izpremenilo, kakor ni odpravilo suženjstva, ki je še obstajalo v 15. stoletju in krščanski Italiji in v 19. stoletju v krščanski Južni Ameriki. V družini mora biti žena podložna možu, torej mu ni enakovredna, glede otrok odloča v spornih vprašanjih oče. Katoliški tisk pogosto slavi zasluge krščanstva za neločljivost zakona in vendar ta neločljivost obstoji dejansko le za ženo. »Žena, ki bi zapustila možev dom, pa tudi ako je jo mož tepel, imel ljubice, zapravljal njeno premoženje, se smatra za vlačugo. Mož pa ima možnost, da potuje kamor hoče in končno živi, kakor hoče, če mu doma ni več všeč.« Končno trdijo gospe, da smo očitali ženskam, da brez potrebe silijo v moške poklice in da so one zakrivilo gospodarsko krizo!

Polemika z Zvezo akademsko izobraženih žen bi nas privedla predaleč. Zanj bi bil tudi potreben gladko izbrusen jezik, ki teče in teče... Zato samo nekaj stvarnih ugotovitev.

Gospe trdijo, da je po pišečem (našem) mnenju glavna oznaka »ženskosti« izključno (!) v domačem krogu, medtem ko žensko bitje v poklicu ogroža ali uničuje svojo »ženskost«. V resnici smo napisali: Njeno (žensko) torišče je v prvi vrsti (torej ne izključno) družina. Mož je ustvarjen za lopato in trdo borbo za kruh.

Da bi bili mi kdaj očitali ženskam, da so povzročile gospodarsko krizo in brezposelnost in da hodijo samo zato v urad, da izpodjedajo možskemu kruhu in ne iz potrebe! Nasprotno, saj smo vendar pisali: »Toda gospodarska kriza! Mož nima zadosti plače, da bi prehranil družino.

Zelo pogosto je to res. Zato mora naša borba stremeti za tem — tako zahteva resolucija Krščanske delavske sindikalne internacionale, — da se očetu zagotovi družinska plača. V mnogih primerih — število teh je brezdvomno neprimerno manjše, kakor tistih, v katerih sili kriza žensko v urad, zato pa smo prav v drugem primeru rabili označbo »zelo pogosto«, v prvem pa »mnogih primerih« — pa sili ženske v urad golo hrepenenje po večjem zaslužku, ki naj pripomore do udobnejšega življenja. V urad in delavnico zvalja žensko tudi kapitalist, ker jo lahko manj plača kakor možkega.« (Znani so nam primeri, ko podjetniki plačujejo ženske moči po 200 dinarjev na mesec, drugi jih imajo zopet tudi po 6 mesece brezplačno »na poskušniji«, nato jih kot nesposobne odlovisijo ter vzamejo zopet druge, seveda »na poskušnjo«.)

Vsak objektivni bralec je moral naša izjavljana pravilno razlagati. Naša ost je bila očitno obrnjena proti kapitalistu, ki ne daje možem družinske plače in zvalja ženske v svoje podjetje, ker jih lahko manj plača. Nikakega dvoma ni, da sili ženske iz družine v urad in delavnico kriza, to se pravi potreba. Toda res je tudi, da so v tem pogledu tudi izjeme. Prav tako je res, da obstoji tudi pri nas tendenca, recimo gibanje za pretrano emancipacijo žene, »ki ne ostaja več v mejah, ki jih je postavila narava, Bog, ki je prikolil žensko telo njenim posebnim nalogam, ki ne morejo biti iste, kakor naloge možkega. Že neki srbski časnikar je pred meseci ugotovil, da se je prav v Sloveniji, v mestih namreč, ženska zelo oddaljila od družine, da se pri nas že vzgaja tip ameriške »girl«, ki bi lahko vsak hip stopila za tramvajsko krmilo ali obesila puško na rame. Ali je tega kriva samo kriza? Kaj pa naša vzgoja? Dejstvo je, da smo v tem pogledu preveč začeli posnemati severnjake, medtem ko je kult družine na jugu, n. pr. v Franciji in Italiji neprimerno višji.

Akademsko izobražene gospe se pritožujejo, da nimajo v družini še iste besede kakor mož, da n. pr. v spornih vprašanjih glede otrok odloča oče. Najnovejša reforma civilnega zakonika na Francoškem, ki je celo odpravila izraz »pokorščino« v definiciji odnosa žene do moža, je vendar pustila očetu zadnjo besedo glede otrok! Glede vprašanja, ali naj bo ženi tudi po poroki dano na izbero, ali vztraja pri svojem državljanstvu ali naj prostovoljno sprejme državljanstvo svojega moža, se je Zveza narodov prav te dni kljub vsem protestom članic odbora odločila za »brezpogovorno ratifikacijo konvencije o popolni odvisnosti ženežnega državljanstva od možkega«. V utemeljitvi Zveza celo trdi, da je mogoče obdržati rodbinsko enotnost le toliko časa, dokler je mož materialni skrbnik rodbine. Na tako ekskluzivistično stališče se mi ne postavljamo, pač pa vztrajamo pri trditvi: Torišče žene je v prvi vrsti družina, mož je ustvarjen za lopato in trdo borbo za kruh. Zato je treba možu preskrbeti »družinsko plačo«, da bo lahko »materialni« skrbnik družine. Prav tako trdimo, da je žensko gibanje, ki se je postavilo izven meja, postavljenih po naravi, po Bogu, ki je prikolil žensko telo njenim posebnim nalogam — in te ne morejo biti iste kakor naloge možkega — zgrešeno. Odtod tudi reakcija proti takšnim gibanjem, ki se že pojavlja v nekaterih državah pod geslom »nazaj k ognjišču!« Saj gredo feministke celo tako daleč, da zahtevajo odpravo posebne socialne zaščite ženske, češ, da je to poniževalno za ženo!

Krščanstvo ni osvobodilo žene jarma suženosti, krščanstvo nima zaslug glede neločljivosti zakona, in sicer radi tega ne, ker položaj žene še vedno ni enakovreden položaju možkega in ker še vedno obstojijo nezvesti možje. Kristusova zapoved: »ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« je torej zanič po železni volji naših akademsko izobraženih žena, ker se najdejo še vedno ljudje, ki izkoriščajo svojega bližnjega, zopet drugi, ki ga celo umore...

Po vsej Evropi nalive in nevihte

Pariz, 16. oktobra. AA. Iz pokrajini severne in srednje Evrope poročajo o hudih nevihtah in izrednih naliivih. Ponekod so viharji povzročili ogromno škodo. Mnoga letala rednih letalskih zvez so morale pristati na prostem. Mnoge družbe pa so utvarile odhode svojih letal.

Ob obletnici Gortanove smrti

Davi je preteklo tretje leto, odkar se je v predmestju Pule zgrudil prvi Jugoslovčan, smrtno zadet od salve iz fašističnih pušk. Ni bil to prvi Jugoslovčan, ki je umrl za pravico svojega ljudstva. Pred Vladimirom Gortanom je bilo še mnogo drugih, ki so pustili svoje življenje v zavratnih fašističnih zasidah v času skvadristma. Toda nesrečni Vlade je bil prvi, nad katerim je bil izvršen justični umor, premišljen in naročen na javno izkazovanje, da bi bilo njegovo truplo barbarom na vzhodu v svarilo — tako nekako — kakor so Kitajcem na kolih zasajene glave kje v Mandžuriji.

Fašistično izredno sodišče je samo zato tu, da izvrši ukaze višjih! Sloviti »generale« Crislini, predsednik fašističnega sodišča je faliran študent, ... ki se je vrgel v fašizem, ker bi ji bila sicer pot na sodišče zaprta, in je danes samo zvest ... Ko se je pred tremi leti ustavil v Trstu na poti v Pulo, da bi vodil proces, je tržaškim časnikarjem že napovedal smrtno obsodbo. V kateri kulturni državi se je kdaj zgodilo, da bi predsednik sodišča še pred procesom napovedal točno razsodbo! Prvotno je bilo v Rimu določeno, da morajo v smrt kar trije obtoženci. Radi protestov, ki so se dvignili po vsem svetu, so potem izbrali samo Gortana.

In zakaj prav Gortana? Prav njega, ki ni bil niti v družbi tistih, ki so streljali na volilce pod Kamusovim bregom, ko so morali pod vodstvom učitelja-fašista na volišče v Pazin, ter menda po nesreči ustrelili Ivana Tuhtana iz Trviža. Zakaj je bil obsojen na smrt Gortan, ko je celo obravnava pred fašističnim sodiščem pokazala, da se je Gortan nahajal v času streljanja pod Kamusovim bregom na drugem mestu, in sicer v družbi drugih zarotnikov, ki so čakali na volilce na cesti proti Bazovici, kjer sploh niso streljali in torej ni bilo nikakih žrtev. Za Gortana je bila zelo obtežljiva okolnost, da se je enkrat prej nahajal v Jugoslaviji in se odtod vrnil domov, ko ni našel primerne službe.

Italijani slavijo te dni stoletnico Pellicove knjige »Moja ječa« (Le mie prigioni). 25. februarja 1822 je bil karbonar, upornik Silvio Pellico v Benetkah obsojen na smrt. Cesar Franc I. ga je pomilostil in znižal kazen na 15 let. Pellico je v resnici odsedel v Spielbergu samo 8 let, nakar je bil pomiloščen. Leta 1832 je izšla njegova knjiga »Moja ječa«, v kateri pretresljivo popisuje svoje življenje v avstrijski ječi. Objava te knjige, je pisal te dni »Popolo di Trieste«, je pomenila za Avstrijo zgubljeno bitko. Ves svet je tedaj pričel z gnusom gledati na Avstrijo, na krvoločnega Franca I.

Na tistega Franca I., ki je Pellica rešil smrti, ga pomilostil, je torej gledal ves svet z zaničevanjem, in to pred 100 leti. Ali danes morda kulturni svet z občudovanjem gleda na tiste, ki človeku z dušo in telesom pet ur pred smrtjo dajo cinično v podpis milostno prošnjo, ko so že vse priprave za usmrtno izvršene (tako je bilo z Gortanom in z bazovskimi žrtvami) — in mu potem privezanemu na stol poženejo v hrbet salvo, ne da bi mu dali možnost, da se poslovil od staršev, ter ga pokopljejo na skritem prostoru!

In kaj so storili mladi uporniki iz Berma? Hoteli so razpršiti volivce, ki so jih krajevni fašistični glavjarji gnali s silo kakor živino na volišče. Pri prejšnjih volitvah, ko so tudi Slovani imeli svoje kandidate, so fašisti s puškami zaprli pot hrvatskim volivcem v Pazin. Beramska mladina je samo posnemala njihovo volilno taktiko, misleč, da je to edini način narodne obrambe v danih razmerah. Mari je zato mladi Gortan zaslužil smrt?

»Če bi Franc I. mogel priti na plan iz pekla (!), kjer čaka na vesoljno sodbo, zaključuje »Popolo di Trieste« svoja razmatrivanja ob priliki stoletnice Pellicove knjige, »bi spoznal, da zločini, ki se izvršijo proti načelom človeštva, proti pravicam narodov, ne ostanejo nekeznani. Po sto letih po objavi knjige »Moja ječa« je Italija zopet vstala v svojih naravnih (!) mejah in cesarske Avstrije ni več.«

Ko gospodje v Rimu vihtijo sekiro fašistične justice nad nesrečnim ljudstvom ob Soči, naj malo pomislijo, kaj utesne postati iz fašistične Italije v teku 100 let...

Gradba nove vojašnice

Pri Sv. Ivanu v Trstu so že pred dvema leti dovršili ogromno vojašnico, ki ustreza vsem novim vojaškim potrebam. Zgradba (Caserna Duca d'Aosta) se odlikuje po svojem modernem in tehničnem ustroju pred vsemi ostalimi; namenjena je lahki artiljeriji. Pred kratkim pa so začeli v bližini graditi novo vojašnico. V ta namen so vojaške oblasti zasegale prostore sportnega igrišča »Ede-« rae. Vesti o gradnji novih vojašnic prihajajo iz vseh krajev. Fašizem pretvarja našo zemljo v eno samo ogromno trdnjavo. Ljudem pleni že itak borne njive in travnike, a jim zato ne da nikake odškodnine.

Pred konfinacijo

Pred kratkim so v Podbrdu odvzeli potni list uglednemu trgovcu Viktorju Kebru iz Bukovice pri Gorici ko se je vračal iz Jugoslavije, kjer je obiskal sina-dijaka. Ko je prišel domov, so ga že po nekaj dneh aretirali in odvedli v goriske zapore. Keber je znan kot miroljuben človek. Bil je vseskozi poštenjak in se ni nikdar bavil s politiko. Ljudje se čudijo temu postopanju in govorijo, da ga mislijo fašistična oblastva konfinirati.

SLABA VINSKA LETINA NA VIPAVSKEM.

Iz Dolnje Vipavske doline poročajo, da je bilo za časa trgatve zelo slabo vreme in da je radi tega grozdje gnilo. Oškodovan po posebno kmetje, ki imajo sladko trtje. Prav radi preobilice dežja bo letošnji pridelek slabši kakor druga leta. Tudi glede količine ne bo dosegla prejšnjih. Letina ne bo niti srednja.

Mladinska podružnica »Sočec« bo imela jutri v zveč ob 8 sestanek, posvečen primorski materi. Vabljeni prijatelji: člani pa vsi točno! Gledališka ulica 8/L.

Primorski viničar izročen italijanskemu veletrgovcu

Italijanska vlada je izdala naredbo, s katero se prepoveduje prodaja črnega vina, ki nima vsaj 10 stopinj alkohola, in belega, ki mora imeti vsaj 9.

Ljudje so radi tega po pravici vznemirjeni, vsaj kar se tiče naredbe o črnem vinu. Saj je znano, da so črna vina vedno šibkejša od belih. V tej naredbi se pa zahteva višja gradacija za črna vina, kakor za bela, in ne ravno nasprotno. To vemo, da v Italiji prevladujejo črna vina in da so ta precej bolj močna. — To pa ne bi smelo biti vzrok, da se izdajajo naredbe za vse kraje enako in da se ne ozira na prebivalstvo ostalih pokrajin.

Zadet bo posebno Kras, kjer se pridelujejo izključno le črna vina, t. j. teran. Teran, čeprav zelo poznan in cenjen nima visoke alkoholne gradacije. Da je teran tako priljubljeno in čislano vino, ni vzrok njegova alkoholna moč, temveč ima druga svojstva, ki ga odlikujejo od ostalih vin. Njegove odlike so aromatičnost, pri-

jetna mlečna kislina, ki mu daje izboren okus, razmeroma precejšnja množina železa in druga svojstva.

Ljudje se boje, da bodo prisiljeni oddajati vino italijanskim veletrgovcem, kateri ga bodo rezali z italijanskim vinom, da bo tako pridobilo na alkoholu. Toda vino bo s tem izgubilo prirodne dobre kakovosti. Radi tega je nevarnost, da se ne bo moglo več prodajati po ceni, ki jo ima danes. Pa tudi iz tega razloga ne, če bo monopolizirano po italijanskemu veletrgovcu, kateri mu bo diktiral cene, kakor se bo njemu zljubilo.

Umljavo je, da je ljudstvo radi tega razburjeno saj vidi v tej naredbi le nov udarec naperjen proti sebi. Predobro se razume, da je naredba naperjena izključno proti našemu vinogradniku, saj vemo, da v Italiji ni vina z nizko alkoholno gradacijo, da pridelujejo tam vina od 10 do 15 stopinj alkohola.

Nabrežinski kamnolomi v propasti

Začetki nabrežinske industrije segajo v daljno preteklost; v neznatni meri morda še v predrimsko dobo. Izkopanine nam jasno kažejo, kako so naši predniki lomili kamenje, ga obdelovali in odvažali. Tedaj so lomili kamenje večinoma z lesenimi klini, »zagozdami«; železni so se uveljavili le v nižjih plasteh. Ker pa je bilo odnašanje odpadkov neracionalno, so zakrivali nižja ležišča in deloma tudi tista, ki so bila že črpana. Vsled tega je »Cava romana« (tu so že Rimljani lomili marmor) zelo razsežna in razdrpana. Šele v novejši dobi so spoznali, da so baš nižje plasti najboljše. Ker je med tem človeštvo napredovalo v raznih panogah tehnike, so se novejša iznajdba uveljavile tudi v kamnolomih. Danes lahko zagamo kamenje v poljubni smeri, z žičnimi žagami in ga obdelujemo z drugimi stroji kot: stružnico, litalnico, pnevmatičnim klavdom, freso in žerjav.

Po vojni uporabljajo tudi dijamantne žage. Nabrežinska industrija je dosegla svoj višek tik pred svetovno vojno. V kamnolomih je bilo zaposlenih tedaj do 3500 delavcev; lahko rečemo, da so tedaj kamnolomi preživljali do 15.000 ljudi. Izvažali pa so kamenje v vse dele sveta.

Svetovna vojna je zadala tej industriji hud udar. Lepo cvetoča industrija je bila uničena. Stroj je pobralo vojaštvo, ker jih je porabilo pri raznih delih na bojišču. Lepo urejene delavnice so spremenili v vojaška stanovanja in hleve. Po vojni pa so začeli, kljub žalostnemu stanju z obnavljanjem in popraviljem opustošenih kamnolomov. Od leta 1920 je število zaposlenih vedno bolj rastlo.

Nastanek nove državne meje pomeni za Nabrežino zgubo starih tržišč. Istočasno je dobila Nabrežina nevarno konkurenco v italijanski marmorni industriji. Vsled tega je število zaposlenih glede na predvojno stanje znatno padlo in ni nikoli pre-

segalo števila 1000. Višek je bil dosežen z zaposlitvijo okrog 900 delavcev (leta 1929 — dobava marmorja za milansko postajo). Leta 1930 je padlo število zaposlenih na 100, a leta 1931 se je dvignilo na 400. Sedaj je zaposlenih kakih 250 delavcev. Vsled splošnega propada te industrije, se je v zadnjih letih izselilo mnogo naših kamnosekov in kamnolomcev.

Kamnolomec je zaslužil na uro: leta 1921 2.30 lir; leta 1923 2.90 lir; leta 1925 3 lire; leta 1927 3.20 lir; leta 1929 3.60 lir; leta 1931 3.40 lir; leta 1932 3 lire.

Vsled racionalizacije je bilo zaposlenih vedno manj delavcev, mezde pa so se dvigale. Omenjeni podatki veljajo predvsem za nekatere slovenske podjetnike (Caharija, Radovič). Ponemok pa so kamnoseki izkorističani. Tako v Istri zaslužijo v najboljšem slučaju dnevno 15 lir.

Trenutno so nabrežinski kamnolomi pred polumom. Vzdržujejo se le še večje tvrdke: »Cava romana«, Gorlato, Radovič, Marangon, Zandomeni. Podjetniki, ki uživajo pri fašističnem ugledu, dobivajo od države podporo. Zanimivo je, da se tvrdka Favetti kljub ogromnim državnim subvencijam ni mogla vzdržati in je pred kratkim propadla. V nevarnosti je tudi največja »Cava romana«, ki se zanaša na državno posojilo v znesku 1.500.000 lir. Posojilo bi porabila za gradnjo predora do morja, kjer bi bile zainteresirane zlasti vojaške oblasti. Ker pa je bil načrt premalo strateški, je izključena vsaka možnost posojila. Tvrdka Caharija je v konkurzu, ker ni mogla plačati zaostalega davka v znesku 35.000 lir. Vsled različne tehnične strukture se je razvila med podjetniki huda konkurenca. Pridružila se je še splošna kriza, ki sistematično upropašča tudi ta podjetja. Zanimivo je, da so bili ustanovitelji kamnolomov Slovenci: Pertot, Radovič in drugi.

Čemu te ceste?

Od Sv. Lucije do Oblakov Vrh so že dogradili lepo cesto, sedaj jo podaljšujejo po Konomlji. Po načrtu, bo ta cesta izpeljana prav do Idrije. Da se vrše priprave za gradnjo zadnjega dela te ceste, dokazuje dejstvo, da so cestni podjetniki že zasedli hišo, kjer bodo nastanili pisarno.

Tudi po »Strugu« imajo namen nekaj delati, ker so zaprli prehod in ga dovolijo le ljudem, ki dokažejo, da imajo opravke in si drugače pomagati ne morejo.

Nadalje popravljajo vse serpentine na cesti iz Črnega Vrha proti Colu. Napravili bodo večje, tako da bodo prirejene za večji in težji promet.

Splošno se mora reči, da država s posebno skrbjo dela na to, da bodo gore preprežene z dobrimi cestami.

Čudno se le zdi vsakomur, ki to opazuje, da je le malo cest izpeljanih tako, da bi zajele obljubljene kraje, da bi jih ljudstvo lahko rabilo; potem je čudno tudi to, da pri vseh teh delih na določenih mestih ne puste domačinov-delavcev blizu, pač pa delajo le delavci iz starih pokrajin. Najbolj čudno pa je, da vsem novim delom, bodisi poslopjem, mostovom ali cestam priredijo nekatere dele tako, da jih v najkrajšem času lahko napravi nerabne.

Pozabljeni žrtvi istrskega lašizma

Ob obletnici usmrtnice Vladimira Gortana nam piše istrski razumnik:

Pred Gortanom je še neki drugi Istrljan umrl zadet od fašističnih strelcev. Ta prva žrtev, katere se sedaj nikdo ne spominja, je bil ubogi pekovski pomočnik v Pazinu (ime mu je bilo menda Jovič), čigar mojster je bil Hrvat. Ko je nekega jutra v pekarni pomagal gospodarju ob 3 zjutraj, je nenadoma počil strel in pomočnik je bil na mestu mrtev. Neki fašist je hotel menda ustreliti gospodarja, pogodil pa je slugo. To je bilo v prvih letih fašizma. Morilec je bil znan, toda oblastva ga niso pozvala na odgovor-se je zopet povrnil. Tudi ta žrtev zasluži mesto noš. Oddalji se je za nekaj časa v Trst, pa v knjigi narodnih mučencev. S tem bestialnim

činom se fašizem v javnosti ni upal ponašati, ker takrat še ni bilo zakona o »zaščiti države. Istra je bila med prvimi, ki je bila kri nedolžne žrtve Kajnov v fašistični srjaci. (Kdo je pri-aestvoval, kdo je izvršil uboj? Večinoma izrod-ki! To boli)

V LJUBLJANO JE PRISEL UMRET

Dne 13. t. m. je umrl v ljubljanski bolnišnici Franca Perhavec, upokojeni strojevodja, star 78 let, rojen v Senožcih in bivaljo v Divači. Zadnje dni septembra je prišel obiskat svojega otroka v Ljubljano. Tu je nevarno obolel. Morali so ga prepeljati v bolnišnico; kljub skrbni negi je podlegel bolezni. Pogreb se je vršil v soboto, dne 13. t. m. Kako je bil priljubljen in spoštovan, je pokazal pogreb, katerega se je udeležilo mnogo njegovih nekdanih tovarišev, s katerimi je skupno služboval tam v zasedenem ozemlju. Pevsko društvo »H. Sat-« tners iz Most, mu je zapelo pred mrtvašnico splošne bolnišnice »Blagor mu, in na grobu Prelovčevu »V slovo«.

Smrtna nesreča v idrijskem rudniku

K našemu prvemu poročilu o nesreči v idrijskem rudniku, katera žrtev je postal rudar Franc Carl, smo prejeli še naslednje pojasnilo:

Pnesrečenec so našli na dnu jaška in nihče ne ve, kako je padel vanj. Vsa taka nevarna mesta so zavarovana, posebno so zavarovani jaški pri dohodih in le slučaj je moral priti na pomoč, da je Carl lahko zašel v jašek. Možno pa je tudi, da si je ponesrečenec sam pomagal v duševni zmedenosti, kateri je večkrat zapadel. Vzroka za obup je do-volj v dejstvu, da mu je poveljen leta 1926 do strehe zasula hišo, postavljeno v Spodnji Idriji z velikimi žrtvami. Tedaj je prišel ob vse, kar je pristadalo. To in tudi družinske razmere so povzročile, da je mož pogosto zapadel malodušju in zmedenosti.

»Le rogovi ti še manjkajo, pa bi bil popoln osel«

»Kako? Saj osli vendar nimajo rogov.«

»Baš to je; torej vidiš, da ti nič ne manjka«

V Berlinu je 25 otrok v starosti od 10. do 16. leta ustanovilo lasten list »Naš list, za mladino«. Otroci ga tudi sami pišejo in razširjajo.

PEKO čevlji stojijo na višku
je narejen nalašč za Vas
je produkt najmodernejših strojev
PEKO čevlji je kvalitativno popoln in cenejši

Ljubljanska nedelja

Deževje zadnjih dni, ki traja z malimi presledki še vedno, je povzročilo, da so vode ponovno narastle in dosegle že zelo nevarno višino. Še eno noč dežja ali pa en sam hud naliv in zopet bomo imeli povenjen. Ljubljanci so danes opazovali ljubljano in Gruberjev prekop, ki sta valila skozi mesto velike množine kalne, temnorjave vode. Tudi druge vode okoli Ljubljane so močno narastle, zlasti Sava.

Uredništvo »Slovenec« je danes dopoldne skromno proslavilo 60-letnico obstoja svojega lista. Ob 10 dopoldne je daroval v cerkvi sv. Jožefa glavni urednik dr. Ivan Ahčin službo božjo, ki so se je udeležili vsi člani uredništva in pa člani uprave. Jubilejna številka »Slovenca« pa je zaradi svojega bogatega gradiva, zlasti onega zgodovinskega značaja, vzbudila povsod veliko pozornost in zanimanje.

Pomemben kulturni dogodek je bil v dvorani »Uniona«, kjer se je vršil ob 11 ljudski simfonični koncert. Dvorana je bila polna občinstva in vse točke so žele velik uspeh. Navdušeno je bil akklamiran mladi Viher, našemu občinstvu znan že iz lanskega časnikarskega koncerta. Tudi orkester je občinstvo zelo vžgal.

Drugi posebnosti dogodkov ljubljanske kronika ne beleži. Ljudje so se danes zaradi slabega vremena držali bolj doma — dopoldne je nekoliko deževalo, nebo pa je bilo ves dan oblačno in starjši so se pritoževali celo, da jih zebe. Res so se razni dežni plašči in lahki površniki že pričeli umikati suknam. Z izleti torej danes ni bilo nič in je ta stvar sedaj na mrtvi točki. Turisti pa le čakajo, kdaj se prične zimska sezona z vsemi svojimi čari in zimskim sportom. Tako vreme je zelo pripravnost za javne lokale in so bile vse ljubljanske kavarnе ves dan polne.

Nesreč danes k sreči ni bilo, prav tako je bil snočni večer eden izmed redkih sobotnih večerov v Ljubljani, ko ni nikjer prišlo do nobenih pobojev ali pretepotov. Da bi le bili vsi večeri taki, tako pa žal niso, kakor kaže žalostna izkušnja. Tudi nedelja je bila do večera mirna in le upajmo, da tudi v ponedeljek ne bo imel kronist prilike prilike za beležiti kakšen žalosten dogodek. Reševalni avto niti snoči, niti danes ni šel niti po enega ponesrečenca ali poškodovanca. Tudi v bolnišnici niso z dežele sprejeli nobenega ranjenca.

Policija je imela dopoldne običajno delo: zasliševala je nekatere razgrajče, ki so jih ponoči polovili stražniki in jih spravili v zapore. Ulica, ki zaradi razgrajčev največ trpi, pa je gotovo Prešernova ulica, torej ena najprometnejših ulic v središču mesta. Večina razgrajčev je bila snoči tam prijeta. Policija bo nočni mir posebno v središču mesta še bolj zaščitila in so ti prijeli razgrajči prejšeli že danes zelo obšutne kazni, kar naj bo drugim v svarilo.

Marija Bernikova iz Krojaške ulice 1. je prijavila, da je že 13. t. m. neznano kam odšel njen podnjamnik, 28-letni uradnik Mladen Črnagoj. Po Črnagoju je prišel tega dne neki njegov prijatelj, nakar se ni več povrnil v stanovanje, ki ga ima do konca meseca plačano. Gospodinja se boji, da se ni Črnagoju pripetilo kaj hudega.

— Pri odebelelosti naravna »Franz-Josef« grenčica močno pospeši prebavo in

napravi telo vitko. Mnogi profesorji jemljejo Franz-Josef« vodo kot celo proti odebelelosti srca zelo dragoceno sredstvo in sicer zjutraj, opoldne in zvečer po tretjino kozarca. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Pogovor s poslušalci radija

Kot nova točka se je pojavila na sporedu radio-postaje Pogovor s poslušalci. Pokazala se je namreč potreba, da po zgledu drugih postaj (zlasti n. pr. Katowice) naveže radio dejanske stike s tistimi poslušalci, ki mu svoje želje in vtise pisмено poročajo. Ta ura, ki so jo poverili prof. Kuretu, pa naj daje vsem dopisnikom ustne odgovore. Zato opozarjamo s temi vrsticami vse naše čitatelje, ki imajo aparat in so poslušalci oddaj naše domače postaje, da prično z rednim dopisovanjem. Seveda mora biti vsak dopis stvaren in opremljen s podpisom in številko dovolilnice s pošte. Anonimna pisma pojdejo, kakor nam sporočajo, v koš!

† V neizmerni žalosti naznanjamo

vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskrenoljubljeni sin, brat, stric in svak, gospod

ZAJC MILAN

puškarski pomočnik

dne 16. t. m. po dolgem, mukopolnem trpljenju, previden s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v ponedeljek, dne 17. oktobra 1932 ob 2 popoldne izpred hiše žalosti Karlovska cesta 10 na pokopališče k Sv. Križu. Ljubljana, dne 16. oktobra 1932.

Globoko žalujoči ostali.

† Tužnega srca naznanjamo, da je naš dobri oče, brat, stric, gospod

Janez Kosmač

posestnik in zidarski mojster

po dolgi mučni bolezni, previden s sv. zakramenti danes umrl.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 18. oktobra 1932 ob 3 popoldne na pokopališče Šmartin.

Zgornje Gameljne, dne 16. X. 1932.

Globoko žalujoči ostali.

Pierre Mille:

Tajna

Gospa Hermotova je odprla vrata v možovo delovno sobo:

»Armand, kopel za otročiča je že pripravljena. Ali prideš tudi ti? Za v urad imaš še dovolj časa.

Imeli so samo eno služkinjo. Gospa je morala zgodaj vstati, ako je hotela pripraviti za otroka kopel pred moževim odhodom. Morala se je površno opraviti in žrtvovati nego svoje lepote. Toda materinstvo je vdihnilo njenemu mlademu telesu in njenim lepim potezom neko prožnost in vedrost, ki sta zabrisali morebitne neugodne znake prepovalne jutranje toalette. Ves njen život je izžareval občutje vdre, mirne sreče, ki je bila nekoliko drugačna, kakor prve dni njunega zakonskega življenja. Popolno ljubezensko srečo more dati novoporočenecema le prvorojeno dete. Tako sta zakonca drug drugemu hvaležna. Njuno življenje se pod silnim vtiskom novega bitja na novo razmahne, da se počutita pomlajena in prerokana.

Hermot je vstal. Njegov obraz je izražal mirno, svetlo srečo. Na sencih si opazil sledove sivih las, zakaj mož je bil že prekoračil štiri-deseto leto. V tistih letih je pri mnogih moških občutek očetovskega ponosa močnejši od ljubezenskega ognja. Sicer je to naravno. V svojem naraščanju vidijo nadaljevanje lastnega življenja, ki se nagiba polagoma k zapadu. In ko govore: »moj sin« ali »moja hčerka«, sliši v teh besedah neko sladko zamaknenost in skoraj žensko rahločutnost. In tako je mož mla-dostno zakoral. Vendar pa je bil še vedno zaljubljen. Ko je stopal skozi ozki hodnik za vitko in lagotno stopajočo ženo, mu je srce močnejše bilo.

Žena je držala malčka, ki je bil popolnoma nag, nad kopalno kadjo iz svetle kovine, ki jo je obseval skozi okno uhajajoči žarek solca. Ostri odsev je dete sleglo, da je zamižalo. Bilo mu je sedem mesecev. Rožnate kite njegovega nežnega mesa so obkrožali obroči masti, ki so bili obilni zlasti na stegnih in rokav. Služkinja ga je položila v posodo v sedeč položaj s prekrizanimi nogami. Voda je bila mlačna, primerna toplini nežnega otrokovega životka. Vendar pa je dotik blagodejne vode presenetil otroka, da je zajokal, a hitro utihnil. Po tolstem hrbtu ga je pobožala mehka goba, da mu je živčevje zatrepetalo v sladkem ugodju. Skušal je projeti, toda njegove kretnje so bile še preokorne. Dlesni, iz katerih je boječ gledal mlečni zob, so se režale od ugodja. Kratki, dlakasti lasje so se napili mila; upognili so mu glavo nazaj, da mu ne bi jedka pena omotila vek.

V tistem hipu je neko pozvonil pri vratih.

Gospa, mesar je,« je rekla služkinja.

Gospa se je nekoliko pomislila. Imela je navado, da je sama naročevala dnevne potrebščine. Mož se je nasmehnil:

»Pusti me samega z otrokom; nič hudega mu ne napravim.«

Iščoč skozi vrata, mu je gospa vrnila smehljaj. Previdno je objel nežni životek, ki je občutil božanje in se zvijal od ugodja. Ko so se poljubi dotaknili njegovega čela, je otrok dvignil glavo z razumnim, veselim pogledom. Tedaj ga je oče položil na preprogo na tleh in malo bitje, ki se ni moglo še premikati, je skušalo vstati, opirajoč se na noge in roke. Hermot je tlesnil s prsti za njim, toda otrok se ni ozrl.

»Marcel, dragi Marcelček!« je izustil skoraj nehote Hermot.

Otroci se že v prvih mesecih življenja vedno ozro, če jih kdo pokliče po imenu. Toda Marcel se je igral na preprogi, kakor da ne

sliši klicanja. Nato je Hermot še močnejše tlesnil dlan ob dlan, toda ni zbudil otrokove pozornosti.

»Čudno,« je zamrmral Hermot.

Ker je pa žena pravkar vstopila, ni nič več dejal.

Tudi najbolj skrita skrb vsebuje nekaj nalezljivega. Ko je mož odšel, je gospa oblačila Marcela in tlesnila z ustnicami poljub. Tudi ta zvok dobro poznajo otroci že v prvih tednih svojega življenja.

Toda otrok je bil neobčuten za ta zvok kakor za vse številne, od zunaj prihajajoče ropote, ki jih mali otroci nikoli ne zaznavajo, ker jim nikoli ne donašajo bolečin ne ugodja. Tedaj ga je tudi ona poklicala s tresočim se, skoraj bolečim glasom, kakor poprej mož:

»Marcel, dragi Marcelček!

Dete se je smehljalo predmetom svoje okolice, ne da bi zaznalo materin klic. Gospa ga je ljubeče vzela v naročje in ga odnesla iz sobe, kakor bi ga hotela obvarovati nesreče.

»Moj Bog! Moj Bog! Moj dragi, dragi malček!

Tiho je zaihtela. In nenadoma je rekla sama pri sebi:

»Ni še gotovo. In dokler ni gotovo, ne sme vedeti.«

Baš v tistem hipu je pomislila na moža.

Tako sta živila mesece in mesece in vsakdo je skrival pred drugim neki strah, ki je neprestano naraščal. Hermot ni poklical domačega zdravnika. »Končno bi vse povedal ženi; ali pa bi delal take poskuse, ki bi ji odkrili, česa me je strah.« Vendar pa je šel k nekemu specialistu po svet. »Moral bi videti vašega sina« — je dejal zdravnik. In prav to je bilo nemo-goče. »Torej,« je nadaljeval specialist, »je treba počakati. Morda je samo zastoj v razvoju, morda pa tudi nasprotno. So otroci, ki izpre-govore prvo besedo šele v petnajstem ali šest-najstem mesecu, baš zato ker so prerazumni. Seveda, ker so raztreseni; neprestano se za-lagajo z novimi vtiski. Zatorej ni še treba, da izgubite sleherni upanje.

Toda čim bolj je potekal čas, tem bolj je bil Hermot uverjen, da ni nobenega upanja več. Gluhonemec! Rodil se mu je gluhonemec. In videl je v duhu njegovo žalostno življenje, ki ga obdaja mrtvaška tišina. Ločen bo od človeške družbe; zvoki, glasa in govornica, vse to je bilo zdaj za nesrečnega očeta izvor muke. »Nikdar ne bo poznal tega. Nikdar ne bo poslušal, kar jaz poslušam. Nikoli ne bo slišal mojega glasu. In koliko tega bi mu imel po-vedati že samo jaz!

Nato je pomislil, da žena ne ve še nič o svoji nesreči. Nihče ji ni omenil ter govoril z njo z veseljem glasom o ravnodušnih rečeh. Tudi ona se je pretvarjala, skrivajoč svojo bole-st s še večjo zadržanostjo. Bkivajoč pri dru-žinskem zdravniku in tudi pri specialistu. In rekla sta ji, da ni več upanja, da ni več pomoči. Otrok je bil za vedno zazidan v svojo tišino. Oh, če bi bila smela govoriti in olajšati svoje boleste! Toda čemu bi možu odvzela še tiste kratke mesece miru in sreče, ki so mu preosta-jali? Hermot je videl otroka samo nekaj minut dnevno. On ni mogel uganiti. Sicer pa je bilo

Znal si je pomagati.

Ob zaroki ji je po-daril prstan z briljan-tom. Bila je vzhitena od veselja in je hvalila pr-stan, kakor se spodobi. Slednjič pa vendar ni strela, da ne bi rekla: — Ali se ti ne zdi, dra-gec, da je kamen neko-liko premajhen? — Sam na sebi morda, — je pri-znal. — Toda za tvojo majhno rokico ne sme biti večji... In je bila sila zadovoljna.

Tvrda A. VOLK

Ljubljana, Resliova cesta 24.
nudi najcenejšo vso vrsto
piskalnice, moko in druge
mlinske izdelke

Zahtevajte cenik!

Trboveljski premog,

suha drva, angleški koks

dobavlja na dom

KURIVO d.o.o.

Dunajska cesta št. 33

Telefon 34-34

Bela kuga nas je zapisala smrti?

Avstrijski listi, posebno katoliški, v zadnjem času neprestano opozarjajo oblastva na težak problem, ki ga je ustvarilo na eni strani moderno brezverstvo, a ga je na drugi pospešila gospodar-ska kriza. Gre za takozvani malthuzianizem, t. j. zavestno omejevanje rojstev. V zadnjem času so n. pr. avstrijska oblastva zalotila dva inozemska laži-zdravnika, ki sta hodila po mestih in celo po deželi in izvajala moške, da bi se dali sterilizirati.

Avstriji in Nemej sploh, se čedalje bolj ba-vijo s vprašanjem propadanja nemškega življa, da bi našli odpravo temu najbolj strašnemu zlu, ki more zadeti kak narod. Prvo sredstvo obstoji v tem, da se dvigne moral; zato so tudi n. pr. avstrijska oblastva dala zapreti kopalnice v Neu-stiftu, kjer ni vodstvo spoštovalo predpisov glede kopalne obleke in kjer so »gojili« nagoto!

Zanimivi so podatki o številu rojstev v Nem-čiji, kakor tudi v Avstriji. L. 1913. se je v Nemčiji rodilo na 1000 prebivalcev še 26,9 otrok, zdaj pa znaša to število komaj 15,9. V času od leta 1871. do 1886. se je v Nemčiji celo rodilo na 1000 prebival-cov 39 otrok. V Avstriji pride danes na vsakih 1000 ljudi 15,8 otrok, med tem ko je pred vojno znašalo to število 24. Nemška družina ima danes povprečno 1,7 otrok, med tem ko jih je imela v začetku tega stoletja 4. V Nemčiji je znašal pred vojno prebitek rojstev nad primeri smrti na 1000 ljudi 12,4, v Avstriji 5,8, med tem ko je v l. 1931. padel v Nemčiji na 4,7, v Avstriji 1,9. Na Dunaju se na 1000 prebivalcev rodi komaj 9,1 otrok.

razvidno iz vsega njegovega obnašanja in govorjenja, da ni imel najmanjše sumnje. Gledajoč Marcela, je mož včasih dejal:

»Kakšne oči, kakšne krasne oči!

Te oči so bile podobne dvojici prečudnih in otožnih cvetlic, rastočih na dnu brezdna, ka-mor ne pojde nihče ponje. Medtem pa se so otrokova ostala čutila, čudovito razvijala, ka-kor v nadomestilo za manjkajoči mu čut. Zla-sti je bil spreten v kretanju in je docela ob-ladljal okolico z izvrstnim tipom.

Življenje zakoncev je postajalo strašno. V velikodušnem samozatajevanju, s katerim sta drug pred drugim skrivala tajno, sta se čutila žalostna in daleč drug od drugega, da sta konč-no pozabila na svojo ljubezen. Ta njun napor jo je zasenčil. Nihče med njima pa se ni mo-gel odločiti, da bi prvi izpregovoril o nesreči.

V tistem času so na obronki ulici, kjer so oni stanovali, začeli graditi mestno železnico. Ulica je brnela in drhtela kakor resonačno dno pri golihi. Nekega dne so začeli voziti električni vozovi pod drevoredom. Od tedaj so začeli predmeti v hiši prečudno plesati. Večkrat se je pripetilo, da se je kozarec razbil, ne da bi ga kdo sunil. Nekega dne so sedeli v jedilnici. Bilo je proti koncu tihega in otožnega obedo-vanja. Hermot je zaslišal neko nenavadno škr-tanje na stropu, da je dvignil pogled. Kavelj,

Avstrijski listi naglašajo da je nevarnost za nemški življenj toliko večja, ker se ljudstvo v sosed-nih državah hitreje množi. Nekaj resnice bo že na tem; žalibog pa seveda kuga tudi pri nas naglo širi in neusmiljeno mori še nespočeta bitja. Skrajni čas je že, da se tudi pri nas odločno lotimo tega vprašanja!

Kaj nam bo kukavica zapela

V ponedeljek zvečer bo prenos opere iz Bel-grada. — V torek se bo vršil prenos iz Zagreba. — V sredo moramo zabeležiti koncert gde. Koren-čanove, večerni spored pa bo topot zaključil pre-nos iz kavarne »Zvezda« v Ljubljani. — Četrto-večerni spored se kot navadno prenaša v Zagreb iz Belgrada. Najprej bodo izvajali fr. Kanizij Fricelj iz Kamnika orgelski koncert, na katerem so na spo-redu zvečne skladbe slovenskih skladateljev. Dru-gi del koncerta tvori koncert Slovenskega vokal-nega kvinteta. Večerni spored bo za domače po-slušalce zaključil salonski kvintet. — V petek zvečer se bo vršil koncert komorne glasbe, ki ga bo izvajal komorni trio (gg. Ivan Trost, Gustav Müller in Heri Svetel). Še prej pa se bo vršilo glasbeno predavanje. — V soboto se bo vršil kon-cert koncert godbe 40. pp. Triglavskega.

Četrta obletnica

Na koncu tega meseca bomo obhajali četrto obletnico obstoja našega radia. Za to priliko bo zanimiv pregled dela, ki ga je naša postaja izvršila v minulemu letu. To gradivo prinaša na uvodnem mestu nova številka tednika »Radio Ljubljana«. V bistvu je to poročilo odseka za radio na obdnem zboru Prosvetne zveze, ki se je vršil 14. t. m.

na katerem je visela luč, je lezel vedno hitreje iz stropa, da se je mavec usipal na mizo. Ko-maj je še utegnil zaklicati ženi:

»Pozor! Luč pada!«

Obadva sta odmaknila stole in se zatekla k zidu. Marcel je sedel pri oknu, daleč od ne-varnosti. Težki bronasti lestenec se je razbil na mizi, zdrobil majolične vaze in raztreščil vse do steklene omare, ki je s prebitim dnom treščila na pod. Še taka eksplozija ne bi bila mogla napraviti večjega ropota v tistem majh-nem prostoru. Marcel je ostal brezčuten, ne da bi napravil najmanjšo kretnjo. Gledal je dalje nemoteno skozi okno, odkoder je bil viden rob neba in jata ptic.

»Prav nič se ni ustrašil!« je rekla gospa.

»Kajpak da ne,« je odgovoril mož, »saj se ni mogel!«

Pri teh preprostih besedah so se obema od-prle oči.

»Ti si vedel,« je rekla gospa, — torej si vedel...«

»In ti tudi!« je vzkliknil Hermot. — Kako si dobra, draga, draga žena!

Končno sta doumela, da imata zdaj pra-vico skupno jokati in da se morata zaradi dol-gotrajnega skupnega trpljenja ljubiti, kakor se nista še ljubila.

Špeceritsko in kolonijalno blago,
umetna gnojila, cement itd. itd.

dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

Izdelujejo se najnovejši modeli otroških in igračnih vozilov, triciklji, razna no-vejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji. Velika izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franco.

Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozilov Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 191

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje posojilnica sama. — Svoje pro-store ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. — Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno pre-moženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi, neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog. Hranilne vloge znašajo nad 180 milijonov dinarjev

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA

BRZOJAVNI NASLOV: D. D. V LJUBLJANI (Miklošičeva 10) TELEFON ŠTEV. 2057, 2470, 2979

PODRUŽNICE: Bled, Novi Sad, Kranj, Šibenik, Maribor, Kočevje, Celje, Sombor, Djakovo, Split.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Poslovne zveze s prvovrstnimi zavodi na vseh tržiščih v tuzemstvu in inozemstvu

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani,

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarikovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske selitelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživlje in smrt, otroške tute, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in tarah.